

KURULUŞLAR VE HAYVANLARIN BAKIM VE BARINMASI İÇİN GEREKLER

Türlere özgü bölümlerin standartları

1. Fare, sıçan, kobay, gerbil ve hamster :

Fare, sıçan, gerbil, hamster ve kobaylarla ilgili bu ve bundan sonraki tablolarda, “bölme yüksekliği” bölmenin tabanı ile bölmenin üstü arasındaki dikey uzaklık anlamına gelmektedir ve yükseltme uygulaması zenginleştirme cihazları eklenmeden önceki minimum bölme taban alanının %50’den fazlasına yapılır.

Prosedürler tasarlanırken, çalışma süresi boyunca yeterli mekanın sağlanması için hayvanların potansiyel gelişimi de dikkate alınarak uygun bölümlere yerleştirilir.

Tablo 1.1
Fareler

	Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Hayvan başına taban alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)
Prosedürler sırasında veya dışında	20’ye kadar	330	60	12
	20 ile 25 arasında	330	70	12
	25 ile 30 arasında	330	80	12
	30’un üzerinde	330	100	12
Damızlık		330 bir monogam çift (soyiçi/soydışı) veya trio (soyiçi) için. Her ilave dişi artı aynı batında doğan yavrular için 18 cm ² eklenecektir.		12
Üreticilerdeki stok (*) Bölme büyüklüğü 950 cm ²	20’den az	950	40	12
Bölme büyüklüğü 1500 cm ²	20’den az	1500	30	12

(*) Sütten kesilme sonrasında fareler hayvanların yeterli zenginleştirme imkanlarına sahip daha geniş bölmelerde barındırılması şarttır. Fakat hayvanlarda saldırganlık, hastalık ve ölüm oranlarında artış, stereotip ve diğer davranış bozuklukları, kilo kaybı veya diğer fizyolojik ve davranış stresi tepkileri gibi barınak şartlarının hayvanların refahında kötüleşmeye yol açmaması koşuluyla, sütten kesim sonrası prosedüre verilene kadar kısa bir süre için bu yüksek stoklama yoğunluklarında tutulabilir.

Tablo 1.2
Sıçanlar

	Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Hayvan başına taban alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)
Prosedürler sırasında veya dışında(*)	200'e kadar	800	200	18
	200 ile 300 arasında	800	250	18
	300 ile 400 arasında	800	350	18
	400 ile 600 arasında	800	450	18
	600'ün üzerinde	1500	600	18
Damızlık		800 Anne ve yavrular için geçerlidir. Kalıcı olarak bölmeye eklenen her ilave yetişkin için 400 cm ² taban alanı eklenecektir.		18
Üreticilerdeki stok (**) Bölme büyüklüğü 1500 cm ²	50'ye kadar	1500	100	18
	50 ile 100 arasında	1500	125	18
	100 ile 150 arasında	1500	150	18
	150 ile 200 arasında	1500	175	18
Üreticilerdeki stok (**) Bölme büyüklüğü 2500 cm ²	100'e kadar	2500	100	18
	100 ile 150 arasında	2500	125	18
	150 ile 200 arasında	2500	150	18

(*) Uzun süreli çalışmalarda, çalışmanın sonuna doğru her hayvan için ayrılan alan yukarıda belirtilenin altına düşerse, mevcut sosyal yapının korunmasına öncelik tanınır.

(**)Sütten kesilme sonrasında sıçanlar hayvanların yeterli zenginleştirme imkanlarına sahip daha geniş bölmelerde barındırılması şarttır. Fakat hayvanlarda saldırganlık, hastalık ve ölüm oranlarında artış, stereotip ve diğer davranış bozuklukları, kilo kaybı veya diğer fizyolojik ve davranış stresi tepkileri gibi barınak şartlarının hayvanların refahında kötüleşmeye yol açmaması koşuluyla, sütten kesim sonrası prosedüre verilene kadar kısa bir süre için bu yüksek stoklama yoğunluklarında tutulabilir.

Tablo 1.3
Gerbiller

	Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Hayvan başına taban alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)
Prosedürler sırasında veya dışında	40'a kadar	1200	150	18
	40'ın üzerinde	1200	150	18
Damızlık		1200 bir monogam çift		18

		veya trio için yavrusuyla beraber.		
--	--	---------------------------------------	--	--

Tablo 1.4
Hamsterler

	Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Hayvan başına taban alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)
Prosedürler sırasında veya dışında	60'a kadar	800	150	14
	60 ile 100 arasında	800	200	14
	100'ün üzerinde	800	250	14
Damızlık		800 Anne veya monogam çiftle beraber.		14
Üreticilerdeki stok (*)	60'dan az	1500	100	14

(*) Sütten kesilme sonrasında hamsterler hayvanların yeterli zenginleştirme imkanlarına sahip daha geniş bölmelerde barındırılması şarttır. Fakat hayvanlarda saldırganlık, hastalık ve ölüm oranlarında artış, stereotip ve diğer davranış bozuklukları, kilo kaybı veya diğer fizyolojik ve davranış stresi tepkileri gibi barınak şartlarının hayvanların refahında kötüleşmeye yol açmaması koşuluyla, sütten kesim sonrası prosedüre verilene kadar kısa bir süre için bu yüksek stoklama yoğunluklarında tutulabilir. Hamsterların grup halinde yetiştirmeye pek müsait olmayan hayvanlar olması nedeniyle hamsterler mümkün olduğunca grup halinde barındırılır.

Tablo 1.5
Kobaylar

	Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Hayvan başına taban alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)
Stokta veya prosedürler sırasında	200'e kadar	1800	200	23
	200 ile 300 arasında	1800	350	23
	300 ile 450 arasında	1800	500	23
	450 ile 700 arasında	2500	700	23
	700'ün üstünde	2500	900	23
Damızlık		2500 aynı batında doğan yavrularla beraber çift. Üreyen her ilave dişi için 1000 cm ² ekleyin		23

2. Tavşanlar

Bölme içinde yükseltilmiş bir alan sağlanacaktır. Bu yükseltilmiş alanın hayvana uzanma, oturma ve altına doğru hareket etme olanağı tanınması gerekmektedir ve taban alanının %40'tan fazlasını kaplamamalıdır. Bilimsel veya veteriner hizmetleri nedenleriyle yükseltilmiş alan kullanılmıyorsa, bölmenin tek başına bir tavşan için %33 ve iki tavşan için %60 daha geniş olması sağlanacaktır. 10 haftalıktan daha küçük tavşanlar için yükseltilmiş alan sağlamışsa, yükseltilmiş alanın büyüklüğü en az 55 cm x 25 cm olacak ve tabandan yüksekliği hayvanların onu kullanabilecekleri şekilde olur.

Tarımsal amaçlı araştırma sırasında, projenin amacı hayvanların ticari çiftlik hayvanları ile aynı şartlar altında muhafaza edilmesini gerektiriyorsa, hayvanların korunması en azından hayvan refahı konusundaki tavşanlarla ilgili ulusal mevzuatta belirtilen standartları sağlar.

Tablo 2.1

10 haftalıktan büyük tavşanlar

Tablo 2.1 gerek kafesler gerekse de kapalı kümes tarzındaki alanlar için geçerli olacaktır. Her ilave tavşan için taban alanı üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı tavşan başına minimum 3000 cm² olacak ve altı adedin üzerindeki her ilave tavşan için minimum 2500 cm² eklenir.

Son canlı ağırlık (kg)	Bir veya iki adet sosyal uyumlu hayvan için minimum taban alanı (cm ²)	Minimum yükseklik (cm)
3'ten az	3500	45
3 ile 5 arası	4200	45
5'in üstünde	5400	60

Tablo 2.2

Dişi tavşan ve yuva kutusu

Tavşan ağırlığı (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Yuva kutuları için ilave (cm ²)	Minimum yükseklik (cm)
3'ten az	3500	1000	45
3 ile 5 arası	4200	1200	45
5'in üstünde	5400	1400	60

Tablo 2.3

10 haftalıktan küçük tavşanlar

Tablo 2.3 gerek kafesler gerekse de barınaklar için kullanılır.

Yaş	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Hayvan başına minimum taban alanı (cm ²)	Minimum yükseklik (cm)
-----	--	--	------------------------

Sütten kesilmeden 7 haftalığa kadar	4000	800	40
7 ile 10 hafta arası	4000	1200	40

Tablo 2.4

Tavşanlar: Tablo 2.1’de belirtilen boyutlara sahip bölmelerdeki yükseltilmiş alanlar için optimal boyutlar

Haftalık olarak yaş	Son canlı ağırlık (kg)	Optimum büyüklük (cm x cm)	Bölme tabanından optimum yükseklik (cm)
10’un üstünde	3’ten az	55 x 25	25
	3 ile 5	55 x 30	25
	5’in üstünde	60 x 35	30

3. Kediler

Kediler bir defada 24 saatten uzun süreyle tek başlarına barınağa konmayacaktır. Diğer kedilere karşı tekrar tekrar saldırgan davranış gösteren kediler ancak uygun bir arkadaş bulunamadığı takdirde tek başlarına barınağa konabilirler. Tüm çift veya grup halinde barındırılan kedilerde sosyal stres en azından haftalık olarak gözlenir. Dört haftalığın altında yavruları olan veya gebeliğin son iki haftasında olan dişiler tek başlarına barınağa konabilirler.

Tablo 3

	Taban (*) (m ²)	Raflar (m ²)	Yükseklik (m)
Bir yetişkin hayvan için minimum	1.5	0.5	2
Her ilave hayvan için eklenecek	0.75	0.25	-

(*) Raflar hariç taban alanı

Kediler

Dişi kedi ile bir batında doğan yavrularının bulundurulacağı minimum alan, tek bir kediye ait alan olup 4 aylık olmadan önce yavrular yetişkinlerin yer gereksinimine göre başka yere alınarak arttırılır.

Beslenme ve yavru tepsileri için ayrılan alanlar en az 0.5 metre aralıklı olacak ve aralarında değiştirilmez.

4. Köpekler

Mümkün olduğu takdirde dışarıda koşturulur. Köpekler bir defada 4 saatten fazla süreyle tek başlarına barınağa konulamaz.

Tablo 4.1’de ayrıntıları verildiği şekilde, dahili bölme köpeklere ayrılacak minimum alanın en az %50’ sini kapsar.

Aşağıda ayrıntıları verilen yer tahsisleri, beagle’ların (av köpeği) gereksinimlerine göre yapılmıştır; ancak, St Bernard ve Irish wolfhound gibi iri türler için Tablo 4.1’de ayrıntıları verilen

ölçülerin üzerinde yer tahsis edilmesi gerekmektedir. Laboratuvar beagle'ı dışındaki türler için yer tahsisi sorumlu yöneticiye danışılarak belirlenir.

Tablo 4.1

Ağırlık (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Bir veya iki hayvan için minimum taban alanı (m ²)	Her ek hayvan için ilave edilecek minimum alan (m ²)	Minimum yükseklik (m)
20'ye kadar	4	4	2	2
20'nin üzerinde	8	8	4	2

Köpekler

Çiftler veya gruplar halinde barındırılan köpeklerin her biri, bu Yönetmelikte tanımlanan prosedürler uygulanırken, eğer bu ayırım bilimsel amaçlar için çok önemli ise, ayrılan toplam alanın yarısıyla kısıtlanabilir. 20 kilogramın altındaki bir köpek için 2 m², 20 kilogramın üstündeki bir köpek için 4 m² minimum alan eklenir. Bir köpeğin bu şekilde kısıtlandığı süre bir defada 4 saati aşamaz.

Emziren bir dişi köpek ve bir batında doğan yavruları için ayrılan alan, tek başına eşit ağırlıktaki bir dişi köpek için tahsis edilen alanla aynı olacaktır. Yavrulama bölümü, dişi köpeğin yavrulardan uzaklaşmak için ek bir bölmeye veya yükseltilmiş alana kadar hareket edebileceği, güneş ve yağmur gibi dış etkenlerden korunaklı şekilde tasarlanır.

Tablo 4.2

Sütten kesilme sonrasındaki köpekler için

Köpek ağırlığı (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum taban alanı/hayvan (m ²)	Minimum yükseklik (m)
5'e kadar	4	0.5	2
5 ile 10 arası	4	1.0	2
10 ile 15 arası	4	1.5	2
15 ile 20 arası	4	2	2
20'nin üstünde	8	4	2

5. Dağ gelinciği (Ferret)

Tablo 5
Dağ gelincikleri

	Minimum bölme büyüklüğü (cm ²)	Minimum taban alanı/hayvan (cm ²)	Minimum yükseklik (cm)
600 gr'a kadar olan hayvanlar	4500	1500	50
600 gr'ın üstünde olan hayvanlar	4500	3000	50

Yetişkin erkekler	6000	6000	50
Dişi dağgelinciği ve bir batında doğan yavrular	5400	5400	50

6. İnsan-dışı primatlar

Genç insan-dışı primatlar, türüne göre, 6 ila 12 aylık olana kadar annelerinden ayrılmayacaklardır.

Çevre, insan-dışı primatların karmaşık bir günlük faaliyet programı uygulamasına imkân verecektir. Bölme, insan-dışı primatların mümkün olduğu kadar geniş bir davranış repertuarını benimsemesine imkân tanıyacak, güven duygusu verecek ve hayvanın koşmasına, yürütmesine, tırmanmasına ve atlamasına izin veren uygun bir çevre sağlar.

Tablo 6.1
Marmosetler ve tamarinler

Marmosetler ve tamarinler için anneden ayrılma 8 aylıktan önce olamaz.

	1(*) veya 2 hayvan artı 5 aylığa kadar yavru için minimum bölme taban alanı (m ²)	5 aylığın üstündeki ilave hayvan başına minimum hacim (m ³)	Minimum bölme yüksekliği (m)(**)
Marmosetler	0.5	0.2	1.5
Tamarinler	1.5	0.2	1.5

(*) Hayvanlar ancak istisnai durumlarda tek başına muhafaza edilir.

(**) Bölmenin üstü tabandan en az 1.8 m uzaklıkta olur.

Tablo 6.2
Sincap maymunları

Sincap maymunlarında anneden ayırma 6 aylıktan önce yapılamaz.

1(*) veya 2 hayvan için minimum taban alanı (m ²)	6 aylığın üstündeki ilave hayvan başına minimum hacim (m ³)	Minimum bölme yüksekliği (m)(**)
2.0	0.5	1.8

(*) Hayvanlar ancak istisnai durumlarda yalnız tutulur.

Tablo 6.3
Makaklar ve vervetler (*)

Makaklarda ve vervetlerde anneden ayırma 8 aylıktan önce yapılamaz.

	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum bölme hacmi (m ³)	Hayvan başına minimum hacim (m ³)	Minimum bölme yüksekliği (m)
3 yaşın altındaki	2.0	3.6	1.0	1.8

hayvanlar (**)				
3 yaşın üstündeki hayvanlar (***)	2.0	3.6	1.8	1.8
Damızlık için bulundurulan hayvanlar (****)	-	-	3.5	2.0

(*) Hayvanlar ancak istisnai durumlarda yalnız tutulur.

(**) Minimum boyutlardaki bir bölme üç hayvanı barındırabilir.

(***) Minimum boyutlardaki bir bölme iki hayvanı barındırabilir.

(****) Damızlık kolonilerinde, anneleriyle birlikte yaşayan 2 yaşından genç hayvanlar için ilave mekan/hacim tahsisi gerekir.

Tablo 6.4
Babunlar (*)

Babunlarda anneden ayırma 8 aylıktan önce yapılamaz.

	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum bölme hacmi (m ³)	Hayvan başına minimum hacim (m ³)	Minimum bölme yüksekliği (m)
4 yaşın altındaki hayvanlar (**)	4.0	7.2	3.0	1.8
4 yaşın üstündeki hayvanlar (**)	7.0	12.6	6.0	1.8
Damızlık amacıyla bulundurulan hayvanlar (***)	-	-	12.0	2.0

(*) Hayvanlar ancak istisnai durumlarda yalnız tutulur.

(**) Minimum boyutlardaki bir bölme iki hayvanı barındırabilir.

(***) Damızlık kolonilerinde, anneleriyle birlikte yaşayan 2 yaşından genç hayvanlar için ilave mekan/hacim tahsisi gerekir.

7. Çiftlik hayvanları

Tarımsal araştırma sırasında, projenin amacı hayvanların ticari çiftlik hayvanlarının tutulduğu koşullara benzer koşullarda tutulmasını gerektirdiğinde, hayvanların barındırılması en azından ulusal hayvan refahıyla ilgili mevzuatta belirlenen standartlara uyar.

Tablo 7.1
Sığırlar

Canlı ağırlık (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum taban alanı/hayvan (m ² /hayvan)	Boynuzsuz sığırların ad-libitum beslenmesi için yemlik	Boynuzsuz sığırların sınırlı beslenmesi için yemlik (m/hayvan)

			(m/hayvan)	
100'e kadar	2.50	2.30	0.10	0.30
100 ile 200 arası	4.25	3.40	0.15	0.50
200 ile 400 arası	6.00	4.80	0.18	0.60
400 ile 600 arası	9.00	7.50	0.21	0.70
600 ile 800 arası	11.00	8.75	0.24	0.80
800 üzeri	16.00	10.00	0.30	1.00

Tablo 7.2
Koyun ve keçiler

Canlı ağırlık (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum taban alanı/hayvan (m ² /hayvan)	Minimum bölme yüksekliği (m)	Ad-libitum beslenme için yemlik (m/hayvan)	Sınırlı beslenme için yemlik (m/hayvan)
20'den az	1.0	0.7	1.0	0.10	0.25
20 ile 35 arası	1.5	1.0	1.2	0.10	0.30
35 ile 60 arası	2.0	1.5	1.2	0.12	0.40
60 üzeri	3.0	1.8	1.5	0.12	0.50

Tablo 7.3
Domuzlar ve küçük domuzlar(minipigs)

Canlı ağırlık (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Hayvan başına Minimum taban alanı (m ² /hayvan)	Hayvan başına minimum uzanma alanı (termonötr koşullarda) (m ² /hayvan)
5'den az	2.0	0.20	0.10
5 ile 10 arası	2.0	0.25	0.11
10 ile 20 arası	2.0	0.35	0.18
20 ile 30 arası	2.0	0.50	0.24
30 ile 50 arası	2.0	0.70	0.33
50 ile 70 arası	3.0	0.80	0.41
70 ile 100 arası	3.0	1.00	0.53
100 ile 150 arası	4.0	1.35	0.70
150 üstü	5.0	2.50	0.95
Yetişkin erkek domuz	7.5	-	1.30

(*) Domuzlar kısa sürelerle, veteriner hizmetleri veya deneysel gerekçelerle, örneğin bireysel gıda tüketiminin bilinmesi gerekiyorsa, örneğin ana bölümü bölmelere ayırarak, küçük bölümlerde tutulabilir

Tablo 7.4.
Atlar

En kısa kenarı hayvanın yağı yüksekliğinin 1.5 katı olacaktır. Dâhili bölmelerin yüksekliği hayvanların tam şaha kalkmasına imkân verecektir.

Yağı (cidago) yüksekliği (m)	Minimum taban alanı/hayvan (m ² /hayvan)			Minimum bölme yüksekliği (m)
	Tek başına veya üçlü gruplar halinde tutulan her hayvan için	Dörtlü veya daha büyük gruplar halinde tutulan her hayvan için	Yavrulama odası / taylı kısarak	
1.00 ile 1.40 arası	9.0	6.0	16	3.00
1.40 ile 1.60 arası	12.0	9.0	20	3.00
1.60 üzeri	16.0	(2 x YY) ² (*)	20	3.00

(*) Yeterli yer ayrılmasını sağlamak için, her bir hayvan için yer tahsisi yağı yüksekliğine (YY) göre yapılır.

8. Kanatlılar

Tarımsal araştırma sırasında, projenin amacı hayvanların ticari çiftlik hayvanlarının tutulduğu koşullara benzer koşullarda tutulmasını gerektirdiğinde, hayvanların barındırılması en azından kanatlı hayvanlarla ilgili ulusal mevzuatta belirlenen standartlara uyar.

Tablo 8.1
Evcil kanatlılar

Bu minimum bölme büyüklükleri bilimsel nedenlerle sağlanamazsa, kısıtlılığın süresi deneyi yapan kişi tarafından sorumlu yöneticiye danışarak gerekçelendirilir. Bu tür durumlarda, kanatlılar uygun zenginleştirmeyi içeren ve minimum taban alanı 0.75 m² olan daha küçük bölmelerde muhafaza edilebilir.

Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Kanatlı başına minimum alan (m ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)	Minimum yemlik uzunluğu (cm)
200'e kadar	1.00	0.025	30	3
200 ile 300 arası	1.00	0.03	30	3
300 ile 600 arası	1.00	0.05	40	7
600 ile 1200 arası	2.00	0.09	50	15
1200 ile 1800 arası	2.00	0.11	75	15
1800 ile 2400 arası	2.00	0.13	75	15
2400 üzeri	2.00	0.21	75	15

Tablo 8.2
Evcil hindiler

Her bölmenin kenarı en az 1.5 metre uzunluğunda olacaktır. Bu minimum bölme büyüklükleri bilimsel nedenlerle sağlanamazsa, kısıtlılığın süresi deneyi yapan kişi tarafından sorumlu yöneticiye danışarak gerekçelendirilir. Bu tür durumlarda, kanatlılar uygun zenginleştirmeyi içeren ve minimum taban alanı 0.75 m² ve 0.6 kg'ın altındaki kanatlılar için minimum yüksekliği 50 cm, 4 kg'ın altındaki kanatlılar için 75 cm, 4 kg'ın üstündeki kanatlılar için 100 cm olan daha küçük bölmelerde muhafaza edilebilir. Bunlar, Tablo 8.2'de verilen yer tahsislerine uygun olarak küçük kuş gruplarını barındırmak için kullanılabilir.

Canlı ağırlık (kg)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Kuş başına minimum alan (m ²)	Minimum bölme yüksekliği (cm)	Minimum yemlik uzunluğu (cm)
0.3'e kadar	2.0	0.13	50	3
0.3 ile 0.6 arası	2.0	0.17	50	7
0.6 ile 1 arası	2.0	0.30	100	15
1 ile 4 arası	2.0	0.35	100	15
4 ile 8 arası	2.0	0.40	100	15
8 ile 12 arası	2.0	0.50	150	20
12 ile 16 arası	2.0	0.55	150	20
16 ile 20 arası	2.0	0.60	150	20
20 üzeri	3.0	1.0	150	20

Tablo 8.3
Bıldırcın

Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Barındırılan kuş çifti başına alan (m ²)	Barındırılan ilave kuş grubu başına alan (m ²)	Minimum yükseklik (cm)	Minimum yemlik uzunluğu (cm)
150'ye kadar	1.0	0.5	0.10	20	4
150'nin üzeri	1.0	0.6	0.15	30	4

Tablo 8.4
Ördek ve kazlar

Bu minimum bölme büyüklükleri bilimsel nedenlerle sağlanamazsa, kısıtlılığın süresi deneyi yapan kişi tarafından sorumlu yöneticiye danışarak gerekçelendirilir. Bu tür durumlarda, kanatlılar uygun zenginleştirmeyi içeren ve minimum taban alanı 0.75 m² olan daha küçük bölmelerde muhafaza edilebilir. Bunlar, Tablo 8.4'de verilen yer tahsislerine uygun olarak küçük kuş gruplarını barındırmak için kullanılabilir.

Canlı ağırlık (gr)	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Kuş başına alan (m ²) (*)	Minimum yükseklik (cm)	Minimum yemlik uzunluğu (cm)
Ördekler				
300'e kadar	2.00	0.10	50	10
300 ile 1200 arası (**)	2.00	0.20	200	10
1200 ile 3500 arası	2.00	0.25	200	15
3500 üstü	2.00	0.50	200	15
Kazlar				
500'e kadar	2.00	0.20	200	10
500 ile 2000 arası (**)	2.00	0.33	200	15
2000 üstü	2.00	0.50	200	15

(*) Bu, 2 m²lik kapalı bölme başına derinliği minimum 30 cm olan minimum 0.5 m² lik havuzu içerecektir. Havuz minimum bölme büyüklüğünün %50'sine kadar katkıda bulunabilir.

(**) Tüylene öncesi kanatlılar minimum yüksekliği 75 cm olan bölmelerde muhafaza edilebilir.

Tablo 8.5
Ördek ve kazlar: minimum havuz ölçüleri

	Alan (m ²)	Derinlik (cm)
Ördekler	0.5	30
Kazlar	0.5	10 ile 30 arası

(*) Havuz ölçüleri 2 m² lik bölme başıdır. Havuz minimum bölme büyüklüğünün %50'sine kadar katkıda bulunabilir.

Tablo 8.6
Güvercinler

Kanatlıların kısa uçuşlar yapabilmesi için bölmeler kare yerine uzun ve dar (örneğin 2 metreye 1 metre boyutlarında) olmalıdır.

Grup büyüklüğü	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum yükseklik (cm)	Minimum yemlik uzunluğu (cm)	Minimum tünek uzunluğu (cm)
6'ya kadar	2	200	5	30
7 ile 12 arası	3	200	5	30
12'nin üzerindeki her ilave kuş için	0.15	-	5	30

Tablo 8.7
Zebra ispinozu

Kanatlıların kısa uçuşlar yapabilmesi için bölmeler kare yerine uzun ve dar (örneğin 2 metreye 1 metre boyutlarında) olmalıdır. Üreme çalışmaları için çiftler uygun zenginleştirmeyi içeren ve minimum taban alanı 0.5 m² ve minimum yüksekliği 40 cm olan daha küçük bölmelerde muhafaza edilebilir.

Kısıtlılığın süresi deneyi yapan kişi tarafından sorumlu yöneticiye danışarak gerekçelendirilir.

Grup büyüklüğü	Minimum bölme büyüklüğü (m ²)	Minimum yükseklik (cm)	Minimum yemlik sayısı
6'ya kadar	1.0	100	2
7 ile 12 arası	1.5	200	2
13 ile 20 arası	2.0	200	3
20'nin üzerindeki her ilave kuş için	0.05	-	6 kuş için bir adet

9. Amfibiler

Tablo 9.1
Sucul urodelalar (kuyruklu kurbağagiller)

Vücut uzunluğu (*) (cm)	Minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Minimum su derinliği (cm)
10'a kadar	262.5	50	13
10 ile 15 arası	525	110	13
15 ile 20 arası	875	200	15
20 ile 30 arası	1837.5	440	15
30'un üzeri	3150	800	20

(*) Burundan dışkılama deliğine kadar ölçülmüştür.

Tablo 9.2
Sucul anuranlar

Vücut uzunluğu (**) (cm)	Minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Minimum su derinliği (cm)
6'dan az	160	40	6

6 ile 9 arası	300	75	8
9 ile 12 arası	600	150	10
12'nin üzeri	920	230	12.5

(*) Bu şartlar bekleme ya da hayvancılık tankları içindir, ancak doğal olarak çiftleşmek için ve etkinlik amaçlı olarak süper-ovülasyon amacıyla kullanılan tanklara uygulanmaz, çünkü bu prosedürler daha küçük bireysel tanklar gerektirmektedir. Belirtilen büyüklük kategorilerindeki yetişkinler; cinsel olgunluğa erişmemiş gençler ve yavrular için belirlenen yer gereksinimleri ya hariç tutulacak ya da ölçekleme ilkesine göre boyutları değiştirilir.

(**) Burundan dışkılama deliğine kadar ölçülmüştür.

Tablo 9.3
Yarı-Sucul anuranlar

Vücut uzunluğu (*) (cm)	Minimum bölme büyüklüğü (**) (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (***) cm	Minimum su derinliği (cm)
5.0'a kadar	1500	200	20	10
5.0 ile 7.5 arası	3500	500	30	10
7.5 üzeri	4000	700	30	15

(*) Burundan dışkılama deliğine kadar ölçülmüştür.

(**) Hayvanların suya dalmaları için üçte bir kara bölümü, üçte iki su bölümü yeterlidir.

(***) Kara bölümü yüzeyinden teraryumun üstünün iç kısmına kadar ölçülmüştür, ayrıca, bölmelerin yüksekliği iç tasarıma uyulanır.

Tablo 9.4
Yarı-karacıl anuranlar

Vücut uzunluğu (*) (cm)	Minimum bölme büyüklüğü (**) (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (***) (cm)	Minimum su derinliği (cm)
5.0'a kadar	1500	200	20	10
5.0 ile 7.5 arası	3500	500	30	10
7.5 üzeri	4000	700	30	15

(*) Burundan dışkılama deliğine kadar ölçülmüştür.

(**) Hayvanların suya dalmaları için üçte bir kara bölümü, üçte iki su bölümü yeterlidir.

(***) Kara bölümü yüzeyinden yapay ortamın üstünün iç kısmına kadar ölçülmüştür, ayrıca, bölmelerin yüksekliği iç tasarıma uyulanır.

Tablo 9.5
Arboreal anuranlar

Vücut uzunluğu (*) (cm)	Minimum bölme büyüklüğü (**) (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (***) (cm)
3.0'a kadar	900	100	30
3.0 üzeri	1500	200	30

(*) Burundan dışkılama deliğine kadar ölçülmüştür.

(**) Hayvanların suya dalmaları için üçte bir kara bölümü, üçte iki su bölümü yeterlidir.

(***) Kara bölümü yüzeyinden yapay ortamın üstünün iç kısmına kadar ölçülmüştür, ayrıca, bölmelerin yüksekliği iç tasarıma uyarlanır.

10. Sürüngeçler

Tablo 10.1
Sucul kaplumbağalar

Vücut uzunluğu (*) (cm)	Minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum su yüzeyi alanı (cm ²)	Minimum su derinliği (cm)
5'e kadar	600	100	10
5 ile 10 arası	1600	300	15
10 ile 15 arası	3500	600	20
15 ile 20 arası	6000	1200	30
20 ile 30 arası	10000	2000	35
30 üzeri	20000	5000	40

(*) Kabuğun ön kenarından arka kenarına kadar doğrusal bir çizgi olarak ölçülmüştür.

Tablo 10.2
Karayılanları

Vücut uzunluğu (*) (cm)	Minimum taban alanı (cm ²)	Gruptaki her ilave hayvan için minimum alanı (cm ²)	Minimum bölme yüksekliği (**)(cm)
30'a kadar	300	150	10
30 ile 40 arası	400	200	12
40 ile 50 arası	600	300	15
50 ile 75 arası	1200	600	20
75'in üzeri	2500	1200	28

(*) Burundan dışkılama deliğine kadar ölçülmüştür.

(**) Kara bölümü yüzeyinden yapay ortamın üstünün iç kısmına kadar ölçülmüştür, ayrıca, bölmelerin yüksekliği iç tasarıma uyarlanır.

11. Balık

11.1 Su kaynağı ve kalitesi

Her zaman uygun kalitede yeterli su kaynağı sağlanacaktır. Geri dolaşımli sistemlerdeki su akışı veya tanklardaki filtreleme, su kalitesi parametrelerinin kabul edilebilir düzeyde gerçekleşmesini sağlamak için yeterli olacaktır. Su kaynağı, gereken durumlarda, balık için zararlı maddeleri uzaklaştırmak için filtrelenecek veya muameleye tabi tutulur. Su kalitesi parametreleri, her zaman, belli bir türün normal faaliyetlerini ve fizyolojisini sürdürebilmesi için kabul edilebilir aralıkta olur. Su akışı, balığın düzgün yüzmesine ve normal davranmasına imkân verecek uygunlukta olur. Balığa, iklime alışması ve su kalitesi şartlarındaki değişikliğe uyum sağlaması için yeter süre tanınır.

11.2 Oksijen, azot bileşikleri, pH ve tuzluluk

Oksijen konsantrasyonu, balık türleri için uygun olacaktır. Gerektiği durumlarda, tank suyunun ek olarak havalandırılması sağlanır. Azot bileşikleri konsantrasyonu düşük tutulur.

pH düzeyi türlere uygun hâle getirilecek ve mümkün olduğu kadar istikrarlı tutulacaktır. Tuzluluk, balık türlerinin gereksinimlerine ve balığın yaşam evresine uygun hâle getirilir.

11.3 Sıcaklık, ışık ve gürültü

Sıcaklık, ilgili balık türleri için optimal aralıkta tutulacak ve mümkün olduğu kadar istikrarlı halde muhafaza edilir. Sıcaklıktaki değişiklikler yavaş yavaş uygulanır. Balık, uygun aydınlatma aralıklarında tutulur. Gürültü düzeyi minimumda tutulacak ve uygun olması halinde, elektrik jeneratörleri ve filtrasyon sistemleri gibi gürültü ve titreşim yapan donanım, içinde balık bulunan tanklardan ayrı tutulur.

11.4 Stoklama yoğunluğu ve çevresel karmaşıklık

Balık stoklama yoğunluğu, balığın çevre şartlarıyla, sağlık ve refahıyla ilgili toplam gereksinimine bağlı olacaktır. Balığın normal şekilde yüzmesi için, büyüklüğü, yaşı, sağlığı ve beslenme yöntemleri dikkate alarak, yeterli hacimde su bulundurulacaktır. Balık için, türün yaşam standardı aksini gerektirmedikçe, saklanma yerleri veya dip kumu vb.gibi uygun çevre zenginleştirmesi sağlanır.

11.5 Beslenme ve elle tutma

Balık, kendisi için uygun hızda ve sıklıkta bir diyetle beslenir. Larva aşamasındaki balığın beslenmesi için, canlıdan yapay diyete geçerken, özel dikkat gösterilecektir. Balığı elle tutma minimum düzeyde tutulur.

SICAKLIK VE NİSPİ NEM

1. Tesisin ısıtma ve nem sistemleri, farklı hayvan türlerinin farklı sıcaklık ve nem ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterlilikte ve her odanın sıcaklığı ve nemi ayrı olarak kontrol edilir ve ayarlanabilmeye imkân verir.

2. Isıtma ve nem sistemleri gürültüsüz çalışmalıdır. Oda sıcaklıkları ve nem oranları, oda düzeyinde günlük olarak kontrol edilir.

3. Hayvan türlerinden oda ve kafeslerde serbest olarak bulunan yetişkin hayvanlar için ideal sıcaklık ve nispi nem değerleri aşağıda verilmiştir. Yeni doğan, genç, immunsuprese, diğer genetik ve mikrobiyolojik yönden tanımlanmış hayvanlar için hayvanın ihtiyacına uygun sıcaklık sağlanır.

4. Katı zeminli muhafazalarda tavşan grupları arasındaki yerel sıcaklıklar, oda sıcaklığından 6°C kadar daha yüksek olabilir.

Hayvan türleri için ideal sıcaklık ve nispi nem değerleri

Tür	İdeal Oda/Kafes Sıcaklığı (°C)	Nispi Nem (%)
Gerbil	20-24	35-55
Fare	20-24	45-65
Hamster	20-24	45-65
Sıçan	20-24	45-65
Kobay	20-24	45-65
Tavşan	15-21	Min. 45
Kedi	15-21	-
Köpek	15-21	-
Feretler	15-24	-
Marmosetgiller ve tamarinler	23-28	40-70
Resus Maymunu, Kısa Kuyruklu Makaklar ve Vervetler	16-25	-
Uzun Kuyruklu Makaklar	21-28	-
Babunlar	16-28	-

BEYANNAME

1-Kurulacak kuruluşun;

- a) Sahibinin adı ve soyadı* :
- b) Ticari adı* :
- c) Açık adresi :
- d) Telefon numarası :
- e) Faks numarası :
- f) Ada, pafta ve parsel numarası :

2-Faaliyet alanı

- a)Tedarikçi Kuruluş :
(Hangi hayvanların tedarik edileceği ?)
- b)Üretici Kuruluş :
(Hangi hayvanların üretileceği ?)
- c)Kullanıcı Kuruluş :
(Hangi hayvanların kullanılacağı ?)
- d) Araştırmaya Yetkili Kuruluş :
(Hangi hayvanların araştırılacağı ?)

3-Kuruluşun faaliyet alanı ile ilgili açıklama raporu.

4-Kuruluşun yapımı için düşünülen başlama tarihi.

Kuruluş Sahibinin**

Adı ve Soyadı

İmza

*Kamu kurum ve kuruluşlarında kurumun adı

** Kamu kurum ve kuruluşlarında kurum yetkilisinin adı, soyadı ve unvanı

YER SEÇİM RAPORU

1-Kurulacak kuruluşun

- a) Sahibinin adı ve soyadı* :
b) Ticari adı* :
c) Açık adresi :
d) Telefon numarası :
e) Faks numarası :
f) Ada, pafta ve parsel numarası :
g) Faaliyet alanı :

2-Kuruluşun yeri ve çevresinin halen ne amaçla kullanıldığı?

3-Yerin faaliyet alanına göre üretici ve/veya tedarikçi ve/veya kullanıcı kuruluş olarak faaliyetine uygun olup olmadığı?

a)Üretim	Uygundur	Uygun değildir
b)Tedarik	Uygundur	Uygun değildir
c)Kullanım	Uygundur	Uygun değildir
d)Araştırma	Uygundur	Uygun değildir

4- Yerin faaliyet alanına göre üretici ve/veya tedarikçi ve/veya kullanıcı kuruluş olarak kullanılmasına uygun değilse nedenleri?

Enstitü Md. Yetkilisi
Uzman Veteriner Hekim

Enstitü Md. Yetkilisi
Uzman Veteriner Hekim

İl Md. Yetkilisi
Veteriner Hekim

İlçe Md. Yetkilisi
Veteriner Hekim

*Kamu kurum ve kuruluşlarında kurum/kuruluşun adı

AÇILMA RAPORU

1-Kuruluş

- a) Sahibinin adı ve soyadı* :
 b) Ticari adı* :
 c) Açık adresi :
 d) Telefon numarası :
 e) Faks numarası :
 f) Ada, pafta ve parsel numarası :
 g) Faaliyet alanı;
 Üretilecek türler :
 Kullanılacak türler :
 Tedarik edilecek türler :
 Araştırmaya yetki verilen türler :

2-Kuruluş izni aşamasındaki planlarına göre uygun olarak yapıldı mı?

- a) Yapılmıştır b) Yapılmamıştır

3-Kuruluş ünitelerinde kullanılacak alet ve donanımların teknik özellik ve kapasiteleri uygun mu?

- a) Uygun b) Uygun değil

4-Kuruluştta çalışacak sorumlu yönetici, veteriner hekim ve diğer yetkili kişilerin sayısı yeterli mi?

- a)Yeterli b) Yetersiz

5-Kuruluş ünitelerinde kullanılacak alet, donanım ve bölümlerin teknik özellik ve kapasiteleri uygun mu?

- a) Uygun b) Uygun değil

7-Mahallinde yapılan inceleme sonucundaki tespit ve gözlemler: Kuruluş, faaliyet alanına göre üretici ve/veya tedarikçi ve/veya kullanıcı ve/veya araştırmaya yetkili kuruluş olarak faaliyetine uygun mu?

a)Üretim	Uygundur	Uygun değildir
b)Tedarik	Uygundur	Uygun değildir
c)Kullanım	Uygundur	Uygun değildir
d)Araştırma	Uygundur	Uygun değildir

8- Yerin faaliyet alanına göre üretici ve/veya tedarikçi ve/veya kullanıcı ve/veya araştırmaya yetkili kuruluş olarak kullanılmasına uygun değilse nedenleri?

Enstitü Md. Yetkilisi	Enstitü Md. Yetkilisi	İl Md. Yetkilisi	İlçe Md. Yetkilisi
Uzman Veteriner Hekim	Uzman Veteriner Hekim	Veteriner Hekim	Veteriner Hekim

*Kamu kurum ve kuruluşlarında kurum/kuruluşun adı

İZİNLI KURULUŞLARDA ÜRETİLMESİ ZORUNLU TÜRLER

Sıra No:	Adı:	Latince Tür Adı :
1	Fare	Mus musculus
2	Sıçan	Rattus norvegicus
3	Kobay	Cavia pocellus
4	Suriye (altın) hamsteri	Mesocricetus auratus
5	Çin hamsteri	Cricetulus griseus
6	Moğolistan gerbili	Meriones unguiculatus
7	Tavşan	Oryctolagus curriculus
8	Köpek	Canis familiaris
9	Kedi	Felis catus
10	Kurbağa	Xenopus (laevis, tropicalis), Rana (temporaria, pipiens)
11	Zebra balığı	Danio rerio
12	İnsan-dışı primatların bütün türleri	-

**İNSAN-DIŞI PRİMATLARIN BİLİMSEL AMAÇLAR İÇİN
PROSEDÜRLERDE KULLANILABİLECEĞİ TARİHLER**

Tür Adı	Latince Tür Adı	Tarih
Marmoset	<i>Callithrix jacchus</i>	1/1/2013 tarihinden itibaren
Cynomolgus maymunu	<i>Macaca fascicularis</i>	Bakanlığın süre uzatımı kararı almaması kaydıyla 1/1/2022 tarihinden itibaren.
Rhesus maymunu	<i>Macaca mulatta</i>	Bakanlığın süre uzatımı kararı almaması kaydıyla 1/1/2022 tarihinden itibaren.
İnsan-dışı primatların diğer türleri		Bakanlığın süre uzatımı kararı almaması kaydıyla 1/1/2022 tarihinden itibaren.

PROSEDÜRLERİN ŞİDDET SINIFLANDIRMASI

Bir prosedürün şiddeti, tek bir hayvan tarafından prosedür sırasında yaşanması beklenen ağrı, eziyet, sıkıntı ve kalıcı hasar düzeyi ile belirlenir.

Bölüm I: Şiddet kategorileri

Düzelmez: Tamamen genel anestezi altında gerçekleştirilen ve hayvanın bilincinin açılmasının beklenmediği prosedürler düzelmez olarak sınıflandırılır.

Hafif: Hayvanlar üzerinde uygulanan ve hayvanın kısa süreyle hafif ağrı, eziyet ve sıkıntı çekmesinin mümkün olduğu prosedürler ve hayvanların genel durumu ve afiyeti üzerinde önemli bir bozulmaya yol açmayan prosedürler hafif olarak sınıflandırılır.

Orta: Hayvanlar üzerinde uygulanan ve hayvanın kısa süreyle orta düzeyde ağrı, eziyet ve sıkıntı çekmesinin ya da uzun süreli hafif düzeyde ağrı, eziyet ve sıkıntı çekmesinin mümkün olduğu prosedürler veya hayvanların genel durumu ve afiyeti üzerinde orta derecede bozulmaya yol açan prosedürler “orta” olarak sınıflandırılır.

Şiddetli: Hayvanlar üzerinde uygulanan ve hayvanın kısa süreyle şiddetli ağrı, eziyet ve sıkıntı çekmesinin ya da uzun süreli orta düzeyde ağrı, eziyet ve sıkıntı çekmesinin mümkün olduğu prosedürler veya hayvanların genel durumu ve afiyeti üzerinde şiddetli bozulmaya yol açan prosedürler “şiddetli” olarak sınıflandırılır.

Bölüm II: Şiddet belirleme kriterleri

Şiddet kategorisinin belirlenmesinde, belli bir prosedür sırasında bir hayvana müdahale veya manipülasyon dikkate alınır. Bu belirleme, tüm uygun iyileştirme teknikleri uygulandıktan sonra tek bir hayvan tarafından yaşanması muhtemel en şiddetli etkiye dayanılarak yapılır.

Bir prosedürün şiddet kategorisi belirlenirken, prosedürün tipi ve diğer faktörlerde dikkate alınır. Bütün bu faktörler vaka bazında değerlendirilir.

Prosedürle ilgili faktörler aşağıdakileri içerir:

- Manipülasyon türü ve elle tutma şekli,
- Prosedürün tüm unsurlarının yol açtığı ağrı, eziyet ve sıkıntı veya kalıcı hasarın türü, yoğunluğu, süresi, sıklığı ve kullanılan tekniklerin çeşitliliği,
- Bir prosedürde çekilen kümülatif ağrı,
- Barındırma, üretme ve bakım standartlarındaki kısıtlamalar da dahil, doğal davranış sergilemenin engellenmesi.

Sadece prosedürün tipiyle ilgili temel faktörler her bir şiddet kategorisi için Bölüm III’te sunulan örneklerde verilmiştir. Bazı prosedür tiplerine en uygun sınıflandırmanın hangisi olduğu bu parametreler dikkate alınarak belirlenir. Bununla birlikte, prosedürün şiddet sınıflandırmasında ve vaka bazında değerlendirilmesinde aşağıdaki ek faktörler de dikkate alınır.

- Türlerin tipi ve genotipi,

- Hayvanın gelişmişliği, yaşı ve cinsiyeti,
- Hayvanın prosedürle ilgili olarak eğitimi ya da alıştırılması,
- Hayvan tekrar kullanılacaksa, daha önceki prosedürlerde maruz kaldığı şiddet katagorisi,
- Barınma, üretme ve bakımın iyileştirilmesi dahil, ağrı, eziyet ve sıkıntıyı azaltmak veya ortadan kaldırmak için kullanılan yöntemler,
- Daha insani uygulama açısından yapılabilecek en son noktalar

Bölüm III:

Prosedürün tipiyle ilgili faktörler bazında her şiddet kategorisine atanan farklı prosedür tiplerinden örnekler:

1. Hafif:

- a) Yalnızca öldürmek amacıyla uygulananlar dışındaki anestezi uygulaması;
- b) Tek dozun uygulandığı, toplam dolaşım hacminin %10'u veya daha az kan örneğinin alındığı ve maddenin herhangi bir belirgin ters etkiye neden olmasının beklenmediği farmakokinetik çalışma,
- c) Hayvanların uygun sakinleştirici veya anestezi etkisi altında invazif olmayan örneğin MR ile görüntülenmesi,
- ç) Yüzeysel prosedürler, örneğin kulak ve kuyruk biyopsileri, mini-pompa ve sinyal verici gibi transponderlerin cerrahi olmayan subkutan implantasyonu;
- d) Hayvanlarda sadece ufak rahatsızlıklara ya da normal faaliyet ve davranışlarda ufak sorunlara yol açan harici telemetri cihazlarının uygulanması,
- e) Hayvan üzerinde maddenin artık hafif etkiye sahip olduğu ve hacimlerin hayvanın büyüklüğü ve türü için uygun sınırlar dahilinde bulunduğu subkutan, intramüsküler, intraperitoneal yollarla, lastik sonda ile besleme ve intravenöz olarak yüzeysel kan damarları yoluyla uygulama,
- f) Belirgin olumsuz klinik etki oluşturmeyen tümör veya örneğin, küçük, subkutan, invazif olmayan nodüller gibi spontan tümör indüksiyonu,
- g) Fenotipte hafif etkilerle sonuçlanması beklenen genetiği değiştirilmiş hayvanların üretilmesi,
- ğ) Hayvanın yem ihtiyacını tam olarak karşılamayan ve çalışmanın zaman süreci içinde hafif klinik anormalliğe yol açması beklenen modifiye diyetlerle beslenmesi,
- h) Metabolik kafeste 24 saat ve daha kısa süreli tutulması,
- i) Sosyal ortamda yaşayan hatlardan olan fare ve sıçanların kısa süreli olarak tek başlarına kafese kapatılmalarını ve sosyal partnerlerden kısa süreli olarak ayrı kalmalarını içeren çalışmalar,
- j) Hayvanların zararlı uyarıcılara maruz bırakıldığı, kısa süreyle ağrı, eziyet ve sıkıntı veren işlem sonrası hayvanların bu durumdan kurtulabileceği modeller.
- k) Aşağıdaki örneklerin tamamı veya birkaçından oluşan kombinasyonu "hafif" olarak sınıflandırılır.
 1. İnvazif olmayan önlemler ve minimal kısıtlamayla vücut kompozisyonunun değerlendirilmesi,
 2. Alışkın hayvanlarda minimal veya hiç kısıtlama oluturmeyen EKG'nin invazif olmayan tekniklerle izlenmesi,
 3. Sosyal olarak uyum sağlamış hayvanlarda bozukluğa yol açması beklenmeyen ve normal faaliyet ve davranışa engel olmayan harici telemetri cihazları uygulaması,
 4. Klinik olarak belirlenebilir olumsuz fenotip oluşturması beklenmeyen genetiği değiştirilmiş hayvanların üretilmesi,

5. Sindirilen besinlerin geçişini izlemek için diyete, vucuda zararsız olan inert markerler katmak,
6. Yetişkin sıçanlara 24 saatten az bir süreyle yem verilmemesi,
7. Saha testi uygulaması.

2. Orta:

- a) Orta derecede klinik etki yaratan test maddelerinin sık sık uygulanması ve bilinci açık bir hayvandan birkaç gün içinde hacim ilavesi yapılmaksızın kan örneklerinin alınması,
- b) Ölümcül olmayan son-noktalarla akut doz belirleme çalışmaları, kronik toksisite testleri,
- c) Genel anestezi ve uygun analjeziklerin etkisi altında yapılan ameliyatla bağlantılı örneğin torakotomi, kranyotomi, laparotomi, orkidektomi, lenfadenektomi, tiroidektomi, efektif stabilizasyonla ortopedik cerrahi ve yara yönetimi, reddin etkin yönetimiyle organ nakli, cerrahi kateter implantasyonu veya telemetri trasmitterleri, mini pompa gibi biomedikal cihaz takma gibi ameliyat sonrası ağrı, sıkıntı ve genel durumda bozulma,
- ç) Orta düzeyde ağrı ve sıkıntıya yol açması veya normal davranışı engellemesi beklenen tümör veya spontan tümör indüksiyonu modelleri,
- d) Ters etkileri hafif veya orta şiddette ve 5 gün veya daha kısa süreli olan subletal dozda ya da bağışıklık sisteminin rekonstitüsüyonu olmasa ölümcül olabilecek dozda ışın veya kemoterapi,
- e) Orta derecede etkilenmiş fenotiple sonuçlanması beklenen genetiği değiştirilmiş hayvanların üretilmesi,
- f) Cerrahi prosedürlerle genetiği değiştirilmiş hayvan oluşturulması;
- g) Orta derecede hareket kısıtlaması yaratan metabolik kafeslerde hayvanların 5 güne kadar tutulması,
- ğ) Hayvanın yem ihtiyacını tam olarak karşılamayan ve çalışmanın zaman süreci içinde orta klinik anormalliğe yol açması beklenen modifiye diyetlerle beslenmesini içeren çalışmalar,
- h) Yetişkin sıçanlara 48 saat süreyle yem verilmemesi,
- k) Hayvanın kaçamayacağı veya kaçma dürtüsünü engelleyemeyeceği durumlarda orta derecede sıkıntı oluşturması beklenen kaçma ve kaçınma reaksiyonlarını hatırlatmak.

3. Şiddetli

- a) Ölümün son-nokta olduğu veya ölümlerin beklendiği ve şiddetli patofizyolojik durumların tetiklendiği örneğin OECD test kılavuzunda tanımlanan tek doz akut toksisite testleri gibi testler,
- b) Başarısız olma durumunda şiddetli ağrı, eziyet ve sıkıntıya yol açabilecek örneğin kardiyak yardımcı cihazları gibi cihaz testleri,
- c) İlerleyen hastalığın ölüme yol açtığı, uzun süreli orta şiddette ağrı, eziyet ve sıkıntıyla bağlantılı, hayvanın durumunda kalıcı hasarlarla karakterize olan aşı potens testleri,
- ç) Letal dozda ve bağışıklık sisteminin rekonstitüsüyonu ya da graft versus host hastalığı oluşumuyla rekonstitüsüyon olmadan ışın veya kemoterapi,
- d) Uzun süreli orta şiddette ağrı, eziyet ve sıkıntıyla bağlantılı olarak ilerleyerek ölümcül hastalığa yol açması beklenen örneğin kaşeksiye yol açan tümörler, invazif kemik tümörleri, metastaz yayılımıyla sonuçlanan tümörler ve

ülserleşmesine izin verilen tümörler gibi tümör veya spontan tümör indüksiyon modelleri,

- e) Orta ve şiddetli düzeydeki ameliyat sonrasında ağrı, eziyet, sıkıntı veya hayvanın genel durumunda ciddi ve kalıcı bozulmayla sonuçlanması beklenen, genel anestezi etkisi altında yapılan ameliyatlara ve diğer müdahalelerle stabil olmayan kırıkların oluşturulması, yeterli analjezik olmadan torakotomi ya da multipl organ bozukluğu oluşturmak için yapılan travma,
- f) Organ reddinin şiddetli sıkıntı veya hayvanın genel durumunda bozukluğa yol açması muhtemel yabancı organ nakli gibi organ nakilleri,
- g) Genel durumda şiddetli ve kalıcı bozukluklar yaşaması beklenen ve genetik bozukluğu olan Huntington hastalığı, müsküler distrofi, kronik nükseden nörit modeller gibi hayvanların üretilmesi,
- ğ) Şiddetli derecede hareket kısıtlaması oluşturan metabolik kafeslerin uzun süreyle kullanımı,
- h) Edinilmiş çaresizlik oluşturma gibi zaruri elektroşok uygulamaları,
- ı) Köpek ve insan-dışı primatlar gibi sosyal türlerin uzun süreli tam izolasyonu,
- i) Sıçanlarda gastrik ülser veya kardiyak yetmezliğe yol açan hareketsizlik stresi,
- j) Hayvanın aşırı yorgunluk sonucu ölümüne neden olabilecek kadar zorunlu yüzmeye veya egzersiz testlerine tabi tutulması.

HAYVANLARI ÖLDÜRME YÖNTEMLERİ

1. Aksini gerektiren bilimsel bir gerekçe olmadıkça hayvanları öldürme sürecinde, aşağıdaki tabloda verilen yöntemler uygulanır.
 - a) Bilinci yerinde olmayan hayvanlarda, ölümden önce bilincin yerine gelmemesi sağlanır.
 - b) Tarımsal araştırmalarda kullanılan hayvanlarda, projenin amacı hayvanların ticari çiftlik hayvanlarıyla benzer koşullarda bulundurulmasını gerektiriyorsa, bu hayvanlar öldürme anında çiftlik hayvanlarının korunması ve kesimiyle ilgili ulusal mevzuata uygun olarak öldürülebilir.
2. Hayvanların öldürülmesi aşağıdaki yöntemlerden biriyle tamamlanır:
 - a) Dolaşımın daimi olarak durduğunun teyidi;
 - b) Beyin ölümü;
 - c) Boyun dislokasyonu;
 - ç) Kan kaybı ya da exsanguination;
 - d) Rigor mortisin başladığının teyidi.
3. Tablo

Hayvanlar yöntemler/açıklamalar	Balık	Amfibi	Sürüngen	Kanatlılar	Kemirgen	Tavşanlar	Kedi, köpek, dağ gelinciği ve tilkiler	Büyük memeliler	İnsan-dışı primatlar
Anestezi dozaşımı	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)
Şok tabancası	-	-	(2)	-	-	-	-	-	-
Karbon dioksit	-	-	-	-	(3)	-	-	-	-
Boyun dislokasyonu	-	-	-	(4)	(5)	(6)	-	-	-
Beyin sarsıntısı/başa darbe	-	-	-	(7)	(8)	(9)	(10)	-	-
Başın kesilmesi	-	-	-	(11)	(12)	-	-	-	-
Elektroşok	(13)	(13)	-	(13)	-	(13)	(13)	(13)	-
İnert gazlar (Ar, N ₂)	-	-	-	-	-	-	-	(14)	-
Uygun tüfek, tabanca ve mühimmatla vurmak	-	-	(15)	-	-	-	(16)	(15)	-

Uygulama şartları

1. Gerekli durumda, önceden sakinleştirici vererek kullanılır.
2. Yalnızca büyük sürüngenlerde kullanılır.
3. Yalnızca yeni doğan evresinden sonraki gradual-fill' evresindeki kemirgenlerde kullanılacak olup fetüs ve yeni doğanlarda kullanılmaz
4. Yalnızca 1 kg'ın altındaki kanatlılarda kullanılır. 250 gr'ın üstündeki kanatlılara sakinleştirici verilir.
5. Yalnızca 1 kg'ın altındaki kemirgenlerde kullanılır. 150 gr'ın üstündeki kemirgenlere sakinleştirici verilir.
6. Yalnızca 1 kg'ın altındaki tavşanlarda kullanılır. 150 gr'ın üstündeki tavşanlara sakinleştirici verilir.
7. Yalnızca 5 kg'ın altındaki kanatlılarda kullanılır.
8. Yalnızca 1 kg'ın altındaki kemirgenlerde kullanılır.
9. Yalnızca 1 kg'ın altındaki tavşanlarda kullanılır.
10. Yalnızca yeni doğanlarda kullanılır.
11. Yalnızca 250 gr'ın altındaki kanatlılarda kullanılır.
12. Yalnızca diğer yöntemler mümkün olmadığında kullanılır.
13. Özel ekipmanıyla uygulanır.
14. Yalnızca domuzlarda kullanılır.
15. Yalnızca deneyimli keskin nişancılar tarafından saha şartlarında kullanılır.
16. Yalnızca deneyimli keskin nişancılar tarafından saha şartlarında, başka yöntemler mümkün olmadığında, kullanılır.

HAYVANI PROSEDÜRLERDE KULLANACAKLARIN ASGARI EĞİTİM STANDARDI

Hayvanı prosedürlerde kullanacak kişilerin aşağıdaki asgari eğitimi almış olmaları şarttır:

1	Hayvanların üretimi, sevk ve idaresi, bakımı ve bilimsel amaçlarla kullanımı hakkındaki ulusal mevzuat.
2	İnsan-hayvan ilişkileri, hayvanların bilimsel amaçlarla kullanımı konusundaki tartışmalar ve hayatın önemi hususunda etik ilkeler.
3	Türlere özgü biyoloji, anatomi, fizyolojik özellikler, üreme, genetik bilimi ve genetik değişimle ilgili temel bilgiler
4	Hayvan davranışı, barındırma ve zenginleştirme.
5	Uygun olduğu hallerde, elle tutma ve prosedürlerle ilgili türlere özgün yöntemler.
6	Hayvan sağlığı yönetimi ve hijyen.
7	En çok bilinen laboratuvar hayvanı türlerinin türlere özgün çektiği ağrı, eziyet ve sıkıntının tanınması.
8	Anestezi, ağrı giderici yöntemler ve öldürme.
9	İnsani son noktaların kullanımı.
10	Alternatif metot, azaltma ve iyileştirmenin gerekleri.
11	Prosedür ve projelerin hayvanlar için uygun olan yere göre tasarlanması.

İŞARETLEME VE KİMLİKLENDİRME

1- Kuruluş bünyesinde üretilen, kullanılan ve tedarikçiler tarafından hayvanlar için uygulanacak işaretleme ve kimliklendirme yöntemleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Hayvanlarının barındırıldığı kafeslerin üzerinde hayvanının tanıtım kartları olmalıdır. Bu tanıtım kartında yer alması gereken bilgiler;

Üretici/ Araştırmaya Yetkili/Tedarikçi Kuruluş Tanıtım Kartı Bilgileri	Kullanıcı Kuruluştaki Tanıtım Kartı Bilgileri
Kafes numarası	Kafes numarası
Hayvanının türü ve ırkı	Hayvanının türü ve ırkı
Kafesteki veya bölümdeki hayvanı sayısı	Kafeste veya bölümdeki hayvanı sayısı
Cinsiyetlere göre sayıları	Cinsiyetlere göre sayıları
Doğum tarihleri	Doğum tarihleri
Varsa beslenme ve koruyucu uygulamalar	Varsa beslenme ve koruyucu uygulamalar
	Prosedürde kullanılmaya başlama tarihi
	Prosedürün planlanan bitiş tarihi

b) Hayvanların işaretleme yönteminde aşağıdaki tabloda verilen yöntemlerden biri kullanılır. Gerekliğinde Bakanlık işaretleme ve kimliklendirme konusunda aşağıda belirtilen yöntemlerden birisinin uygulanması konusunda sınırlandırma getirebilir.

Tür adı	İşaretleme Yöntemi	Uygulama Yeri
Kurbağa	Boncuk Doğal işaretler Mikroçip	Dorsal kese üzerindeki deri Ayaklardaki perdeler Kartlara
Kaplumbağa	Törpü Mikroçip	Kodlanmış bir şekilde kabuk üzerine
Balıklar	Doğal işaretler Etiketler İzolasyon	Kartlar Dorsal/ventral yüzgeç, kuyruk Ayrı bölmeler
Gelincik	Boya Mikroçip	Kürk üzeri Kulağın iç yüzü Kulaklar
Tavuk	Kanat bantları Kanat etiketleri Ayak bantları Ayak halkaları Mikroçip	Vücuda yakın kanat çevresi Kanatların ön ucu Ayak çevresi Ayak çevresi Göğüs kasına
Kuşlar (tüm türler)	Ayak bandı Ayak halkası Kanat halkası Mikroçip	Ayak çevresi Ayak çevresi Kanatların ön ucu Göğüs kasına
Güvercin	Ayak bandı Kanat halkası Ayak halkası Mikroçip	Ayak çevresi Kanatların ön ucu Ayak çevresi Göğüs kasına

Ördek	Kanat etiketleri Ayak bantları Ayak halkaları Mikroçip	Tavuk ile aynı Tavuk ile aynı Tavuk ile aynı Ayak parmağı arasındaki perde
Kaz	Kanat etiketleri Ayak bantları Ayak halkaları Mikroçip	Tavuk ile aynı Tavuk ile aynı Tavuk ile aynı Ayak parmağı arasındaki perde
Kuşu	Ördek ile aynı Mikroçip	Ördek ile aynı
Fare	Boya Kodlanmış kulak küpesi Mikroçip	Kürk üzeri Kulağın başa yakın bölgesi Scapula'nın hemen üzerine deri altı
Sıçan	Boya Kodlanmış kulak küpesi Mikroçip	Kürk üzeri Kulağın başa yakın bölgesi Scapula'nın hemen üzerine deri altı
Hamster	Kodlanmış kulak etiketi Mikroçip	Kulağın başa yakın bölümü
Kobay	Boya Kodlanmış kulak küpesi Doğal işaretler Mikroçip	Kürk üzeri Kulağın başa yakın bölgesi Kulağın başa yakın bölgesi Kulaklara, kartlara
Tavşan	Boya Kulak küpesi Ayak bantları Mikroçip	Kürk üzeri Kulağın başa yakın olan bölümü Arka ayaklar Kulağın iç yüzü
Kedi	Tasma Boyun bandı Mikroçip	Boyun çevresi Boyun çevresi
Köpek	Tasma Mikroçip	Boyun çevresi, Kulağın iç kısmı ya da kalça
İnsan dışı primat	Mikroçip	Klavikulanın altı, alın bölgesi, dudaklar, kalçanın iç bölümü, bel ve boyun çevresi
Koyun-Keçi	Kulak küpesi Tasma Mikroçip	Kulağın iç yüzeyi Kulak Kulağın başa yakın olan bölümü Boyun çevresi
Domuz	Kulak küpesi Mikroçip	Kulağın iç yüzü Kulağın başa yakın bölümü Kulak
Sığır	Tasma Doğal işaretler Dağlama Kulak küpesi Mikroçip	Boyun çevresi Kartlara Omuz ve kalçanın her iki yanına Kulağın başa yakın bölgesine
At	Sığır ile aynı Ayak dağlama Mikroçip	Sığır ile aynı Dizin hemen üzeri